

УДК: 130.2:061.2(1-87)

Г. Щигельська

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПОЛІТИЧНИЙ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДІАСПОР

В умовах зростаючої взаємозалежності держав і розширення масштабів міграційних процесів, діаспори стають невід'ємним фактором сучасних міжнародних відносин. Сучасні реалії свідчать, що успішно соціалізувавшись у приймаючих країнах, діаспори набувають там політичної ваги та зосереджують значні фінансові й промислові активи. Іноді можливості діаспори істотно перевершують економічний і політичний потенціал країни її проживання. У таких випадках діаспора здатна не тільки надавати економічну та гуманітарну підтримку історичній батьківщині, але й бути інститутом лобізму.

Є достатньо прикладів як етнічні діаспори сприяли успіхам країни походження у політичній сфері, лобіюючи її інтереси в органах законодавчої та виконавчої влади приймаючих країн з метою формування політики на користь батьківщини, укладення вигідних міжнародних угод, надання фінансової підтримки та ін.

Так, вірменській діаспорі завдяки ефективному лобіюванню Конгресу США у 1992 р. вдалося блокувати надання урядової допомоги Азербайджану у покарання за економічну блокаду Вірменії (поправка 907 до закону “Про підтримку свободи”) і добитися вагомої фінансової підтримки для Вірменської республіки. Зокрема, у 1999р. Вірменія одержала 74,3 млн. доларів, що перевершило загальну суму американської зовнішньої допомоги наданої у цьому ж році 43 іншим державам.

Найчастіше вплив економічного потенціалу діаспор на розвиток країни походження розглядається крізь призму грошових переказів родичам на батьківщину. За офіційними даними Національного банку України, річний обсяг переказів українських емігрантів сягає 5,4 млрд. дол. Згідно з оцінками експертів, лише у Тернопільській області обсяги отриманих грошових переказів з-за кордону за рік сягають 100 млн. доларів, в той час як місцеві інвестиційні програми від закордонних інвесторів за 2002–2005 рік становлять лише 13,4 млн. Доктор економічних наук О.Шаров дослідив, що інвестиційний потенціал українських трудових емігрантів становить близько 1 млрд. дол. на місяць.

Показовим прикладом заохочення інвестицій діаспори в економіку етнічної батьківщини шляхом надання їй значних преференцій є Китай. Ще у 1985 р. там було видано «Тимчасове положення Держради щодо пільг на інвестиції «хуацяо» (китайська діаспора – Г.Щ.)», а у 1990 р. прийнято вже постійно діючу постанову Держради про підтримку інвестицій «хуацяо». В результаті такої політики частка «хуацяо» в загальному обсязі іноземних інвестицій сягає 80 відсотків.

Таким чином, діаспори мають значні потенційні можливості, вдале залучення яких здатне надати позитивної динаміки розвитку країн походження. В політичній сфері це спроможність підтримувати позиції історичної батьківщини на міжнародній арені, лобіювати проголошені зовнішньополітичні інтереси у країнах проживання та міжнародних організаціях, сприяти покращанню іміджу. Ключовими елементами в економічній сфері є грошові перекази, інвестування, трансфер знань, можливість сприяння інтеграції у сферу міжнародної торгівлі. Однак, їх практична реалізація у значній мірі залежить від здатності історичної батьківщини забезпечити ефективну державну політику у сфері взаємодії з діаспорою.